

Examenopgaven VMBO-GL en TL

2003

tijdvak 1
vrijdag 16 mei
9.00 - 11.00 uur

BEELDENDE VAKKEN CSE GL EN TL

Bij dit examen hoort een afbeeldingenboekje.

Dit examen bestaat uit 39 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 73 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten maximaal behaald kunnen worden.

Op afbeelding 1 tot en met 6 en 11 tot en met 15 zie je het Schouwburgplein in Rotterdam. Dit plein is in 1990 ontworpen door het architectenbureau West 8. Op afbeelding 2 zie je een plattegrond van het plein. Onder het plein ligt een parkeergarage. De drie zwarte stellages (links op afbeelding 1 en afbeelding 11) bevatten de pijpen voor de ventilatie van de parkeergarage.

- 2p ☐ **1** Dit plein moet uitnodigend zijn, zodat de mensen er graag komen.
→ Noem twee elementen die het plein aantrekkelijk maken.
- 1p ☐ **2** *Bekijk afbeelding 1 en 2.*
Aan het plein liggen een schouwburg, een bioscoop en een concertzaal.
De bioscoop is in de vormgeving van het plein opgenomen.
→ Noem één aspect van de vormgeving van het plein waardoor dit is bereikt.
- 2p ☐ **3** *Bekijk afbeelding 1, 6 en 13.*
Op het plein staan vier grote, rode lichtmasten.
Deze lichtmasten kunnen bewegen. Als een bezoeker in een doos naast de mast een munt werpt, verandert deze lichtmast van stand.
→ Noem twee effecten van deze beweegbare lichtmasten.
- 2p ☐ **4** *Bekijk afbeelding 1, 2, 5, 6 en 13.*
Het plein is zo ontworpen dat er allerlei soorten evenementen kunnen plaatsvinden.
→ Noem twee kenmerken van dit plein waaruit dit blijkt.
- 2p ☐ **5** *Bekijk afbeelding 1, 2, 5, 6 en 13.*
Dit plein wordt ook wel 'het toneel van de stad' genoemd.
→ Noem twee kenmerken van dit plein die naar theater verwijzen.

De ontwerpers hebben zich laten inspireren door de Rotterdamse haven.
Op afbeelding 10 zie je de plattegrond van het Rotterdamse havengebied.
In de vloer van het plein is de plattegrond van het havengebied aangebracht (afbeelding 15).

- 2p ☐ **6** *Bekijk afbeelding 10 en 15.*
Op afbeelding 10 zie je een kaart van het Rotterdamse havengebied.
De vormgevers hebben deze kaart in vereenvoudigde vorm op het plein aangebracht (afbeelding 15).
→ Noem twee elementen waaruit blijkt dat de oorspronkelijke kaart is vereenvoudigd.
- 1p ☐ **7** *Bekijk afbeelding 15.*
De vormgevers hebben de plattegrond sterk vereenvoudigd.
→ Hoe wordt deze manier van vereenvoudigen in de beeldende kunst genoemd?

- 2p ☐ **8** *Bekijk afbeelding 15.*
De afbeelding van het havengebied contrasteert met de rest van het plein.
→ Noem twee aspecten waardoor dit contrast ontstaat.

Op afbeelding 7, 8 en 9 zie je foto's van de Rotterdamse haven.

- 2p ☐ **9** *Bekijk afbeelding 1 tot en met 15.*
De ontwerpers wilden van het Schouwburgplein ook een soort monument voor de Rotterdamse haven maken. In het plein zie je bijvoorbeeld een verwijzing naar de rivier en de haven.
→ Noem - afgezien van de rivier - twee andere elementen van het Schouwburgplein die verwijzen naar de haven of de scheepvaart.

HOLLAND-AMERIKA LIJN

Op afbeelding 16 zie je een foto die is gemaakt door Daniël van de Ven. Je ziet passagiers die op de loopplank van een schip van de Holland-Amerika Lijn staan. Op afbeelding 17 en 18 (detail) zie je een foto van de vroegere vertrekhal van de Holland-Amerika Lijn op de Wilhelminakade. Aan deze kade hebben duizenden mensen afscheid genomen van familie en vrienden voordat ze vertrokken.

- 2p ☐ **10** *Bekijk de foto op afbeelding 16.*
De foto is zorgvuldig tot stand gebracht. Over de manier waarop de individuele personen en de groep zijn opgesteld is goed nagedacht.
→ Noem twee aspecten waaraan je dat kunt zien.

De foto van Daniël van de Ven is in 2001 uitgangspunt geweest voor een kunstwerk. Liesbeth van Ginneken bewerkte de foto. Daarna werd de foto aangebracht op de glazen buitenwand van de vroegere vertrekhal van de Holland-Amerika Lijn (afbeelding 17 en 18).

- 1p ☐ **11** *Bekijk afbeelding 16, 17 en 18.*
Liesbeth van Ginneken wilde de reizigers in herinnering brengen door hun gezichten sterk te vergroten.
→ Noem één effect dat door het uitvergroten is ontstaan.

- 1p ☐ **12** *Bekijk afbeelding 16, 17 en 18.*
De foto op de glazen buitenwand is enorm uitvergroot.
Liesbeth van Ginneken heeft de oorspronkelijke foto op nog meer manieren bewerkt.
→ Noem nog een manier waarop zij de foto van Daniël van de Ven heeft bewerkt en geef daarvan een voorbeeld.

- 1p ☐ **13** *Bekijk afbeelding 17 en 18.*
In de glazen buitenwand van de vertrekhal zitten veel lijnen (raamkozijnen, daklijst en balustrade). Door de plaatsing van de foto achter de glazen buitenwand gaan deze lijnen een rol spelen.
→ Noem één manier waarop de lijnen in de buitenwand van de vertrekhal een rol spelen in de de foto.

Aan het einde van de Wilhelminakade is een ander kunstwerk geplaatst.
Op afbeelding 19 tot en met 22 zie je dit kunstwerk. Het is in 2000 gemaakt door Jeff Wall. Het werk is van bruin geschilderd gietijzer. De titel is 'Lost Luggage Depot'. Dit kun je vertalen als: 'Plaats waar verloren bagage bewaard wordt'.

- 3p ○ **14** *Bekijk afbeelding 19 tot en met 22.*
Op het eerste gezicht lijkt 'Lost Luggage Depot' net echt.
→ Geef voor deze bewering drie argumenten
- 2p ○ **15** *Bekijk afbeelding 19 tot en met 22.*
Als je goed kijkt zie je dat het geen echt bagagedepot is.
→ Noem twee kenmerken van dit object waaruit dit blijkt.
- 1p ○ **16** *Bekijk afbeelding 19 tot en met 22.*
Het kunstwerk is gemaakt van gietijzer. Van echte voorwerpen werden mallen gemaakt. Daarin werd het gietijzer gegoten. Jeff Wall noemt dit kunstwerk een 'foto in gietijzer'.
→ Noem één kenmerk van het kunstwerk dat deze benaming ondersteunt.
- 1p ○ **17** *Bekijk afbeelding 19 tot en met 22.*
Jeff Wall wilde dat het kunstwerk er oud en versleten uit zou zien.
→ Noem één aspect van het kunstwerk waardoor het er oud en versleten uitziet.
- 1p ○ **18** *Bekijk afbeelding 19 tot en met 22.*
Jeff Wall wilde niet alleen verwijzen naar mensen die Nederland hebben verlaten, maar ook naar de mensen die Nederland nu binnenkomen.
→ Noem één kenmerk van de bagage dat verwijst naar de mensen die Nederland nu binnenkomen.
- 2p ○ **19** *Bekijk afbeelding 17 tot en met 22.*
De Wilhelminakade wordt niet meer als vertrekkade gebruikt.
De kunstenaars Liesbeth van Ginneken en Jeff Wall hebben met het plaatsen van deze kunstwerken op de Wilhelminakade een bedoeling gehad.
→ Leg uit waarom deze kunstwerken speciaal voor deze kade gemaakt werden.

De mensen die naar Amerika emigreerden en aankwamen in New York zagen een groot beeld voor zich opdoemen: het Vrijheidsbeeld (afbeelding 23). Dit beeld werd ontworpen door Frédéric-Auguste Bartholdy en werd daar in 1886 geplaatst. Het beeld is 45 meter hoog.

- 3p ○ **20** *Bekijk afbeelding 23.*
Het beeld stelt een vrouw voor. De vrouw wordt opgevoerd als symbool van de vrijheid van de Verenigde Staten van Amerika.
→ Noem drie aspecten van het beeld waardoor zij geen gewone vrouw is maar een symbool.
- 2p ○ **21** *Bekijk afbeelding 23.*
Het beeld staat vlak voor de kust bij de stad New York.
→ Geef één reden waarom juist die plek geschikt was voor het Vrijheidsbeeld.

Op afbeelding 24 zie je een deel van het 'Panorama Mesdag' in Den Haag. Dit schilderij is 120 meter lang en 14 meter hoog. Op afbeelding 25 zie je dat het schilderij in een grote cirkel is opgehangen. De beschouwer staat in het midden van de cirkel, onder een rond afdakje, bovenop een kunstmatige duin. Bovenin de museumzaal zit een glazen dak waardoor daglicht naar binnen valt.

- 3p **○ 22** *Bekijk afbeelding 24.*
Hendrik Mesdag schilderde dit 'Panorama' in 1880 om het vissersdorp Scheveningen en omgeving vast te leggen zoals het er in die tijd uitzag.
→ Noem, behalve de zee, drie aspecten waaraan je kunt zien dat het op dit schilderij gaat om een vissersdorp.
- 1p **○ 23** *Bekijk afbeelding 27.*
Het schilderij toont het uitzicht vanaf een hoog duin. Om dat uitzicht ter plaatse vast te kunnen leggen, maakte Mesdag gebruik van een glazen cilinder die op ooghoogte was geplaatst (afbeelding 27).
Mesdag stond met zijn hoofd in deze cilinder en tekende op het glas wat hij zag.
→ Noem één voordeel van deze manier van werken.
- 2p **○ 24** *Bekijk afbeelding 26.*
Het formaat van het 'Panorama' is zo groot, dat hij daarom ook andere schilders liet meewerken. Mesdag en zijn helpers maakten tijdens het werken aan het grote 'Panorama' gebruik van zwart-wit foto's van het oorspronkelijke uitzicht.
Op afbeelding 26 zie je drie vergeelde zwart-wit foto's die Mesdag en zijn helpers gebruikten.
→ Noem twee redenen waarom zij gebruikmaakten van foto's.
- 2p **○ 25** *Bekijk de voorstudie op afbeelding 30.*
Mesdag en zijn helpers maakten van het oorspronkelijke uitzicht niet alleen zwart-wit foto's maar hij schilderde ook voorstudies.
→ Noem twee aspecten die Mesdag door middel van geschilderde voorstudies kon onderzoeken.
- 2p **○ 26** *Bekijk het detail van het 'Panorama' op afbeelding 29.*
Mesdag wilde vooral het licht en de sfeer van het moment weergeven. Dat vond hij belangrijker dan een zeer nauwkeurige weergave.
→ Noem twee kenmerken van het detail op afbeelding 29 waaraan je dat kunt zien.
- 2p **○ 27** *Bekijk afbeelding 25 en 28.*
De manier waarop het schilderij gepresenteerd wordt, versterkt het idee dat het net echt is.
→ Noem twee kenmerken van de presentatie van het schilderij die daaraan meewerken.
- 2p **○ 28** Vijfenzeventig jaar na de opening van het 'Panorama' schreef Godfried Bomans een stukje over zijn bezoek eraan. Hij schreef: "In het 'Panorama Mesdag' merkt men pas wat wij verloren hebben...: de stilte". Hij beschrijft vervolgens waarom het doek zo'n rust uitstraalt.
→ Noem twee kenmerken van het 'Panorama Mesdag' waardoor het rust uitstraalt (afbeelding 24).

- 2p ○ **29** Het 'Panorama Mesdag' wordt geroemd omdat het net echt lijkt. Toch was er in de tijd dat het geopend werd ook kritiek. Er waren andere kunstenaars die het precies naschilderen van een uitzicht niet kunstzinnig vonden.
→ Leg uit waarom volgens sommige mensen het precies naschilderen van de zichtbare werkelijkheid niet kunstzinnig genoeg was.

OMGEVINGSKUNST

Op afbeelding 31 zie je een aantal enorme baljurken. In totaal zijn het er twintig. De baljurken vormen samen het kunstwerk 'VIP's' ('Very Important Persons'). Het kunstwerk was rond prinsjesdag in september 1993 een paar dagen te zien. De jurken dreven toen in de Hofvijver in Den Haag. Het kunstwerk is gemaakt door het kunstenaarscollectief 'Patchwork'.

- 3p ○ **30** *Bekijk afbeelding 31.*
De baljurken maken een vreemde of verrassende indruk.
→ Geef hiervan drie oorzaken.

De baljurken zijn gemaakt van hout, lakens en wit kaarsvet (paraffine). Eerst is een open houten constructie gemaakt in de vorm van een baljurk. Daarna zijn de lakens om deze houten binnenvorm gedrapeerd. Hierna is het kaarsvet verhit en over de lakens gegoten. Het kaarsvet stolt daarbij heel snel.

- 2p ○ **31** *Bekijk afbeelding 31 en 32.*
De kunstenaars hebben de lakens met wit kaarsvet bewerkt.
Het gebruik van kaarsvet heeft een aantal voordelen.
→ Noem twee van die voordelen.

- 1p ○ **32** *Bekijk afbeelding 31 en 32.*
Er is door de kunstenaars veel geëxperimenteerd tijdens het maken van deze baljurken. "We hebben er naar gestreefd om elk beeld een eigen houding en een eigen identiteit mee te geven."
→ Noem één manier waarop de kunstenaars elke jurk een eigen identiteit hebben gegeven.

- 3p ○ **33** *Bekijk afbeelding 32 en 33.*
De baljurken zijn geïnspireerd op jurken die een paar eeuwen geleden aan het hof werden gedragen (afbeelding 33).
→ Noem drie overeenkomsten tussen de jurken op afbeelding 32 en 33.

- 2p ○ **34** *Bekijk afbeelding 31 en 32.*
De baljurken staan op een bodem van piepschuim. Op die bodem staat de houten binnenvorm van de jurk.
→ Noem twee praktische voordelen van het gebruik van deze constructie van hout en piepschuim.

- 1p ○ **35** *Bekijk afbeelding 31.*
Het lijkt alsof de jurken zich op een dansvloer bevinden.
→ Noem één oorzaak van dit effect.

Op afbeelding 34 zie je een foto van het kunstwerk 'Haikoe' .
Het kunstwerk bestaat uit autohoezen die als koeienhuiden zijn versierd.
Ook dit werk is gemaakt door het kunstenaarscollectief 'Patchwork'.
Het werk was in 1998 te zien op de Veemarkt in Hoorn.

2p ☐ 36 *Bekijk afbeelding 34 en 35.*

Op de plaats waar dit kunstwerk staat, werd vroeger een veemarkt gehouden.
Op afbeelding 35 zie je een oude foto van de veemarkt in Hoorn.
Deze omgeving speelt een belangrijke rol bij dit kunstwerk.
→ Noem twee kenmerken van de veemarkt die een rol spelen in het kunstwerk.

De eigenaren van de auto's werden actief bij dit kunstwerk betrokken.
Wanneer iemand zijn auto parkeerde, werd er een hoes over de auto gedaan.
Als iemand met zijn auto wilde vertrekken, werd de hoes er weer afgehaald.
De hoes werd dan tijdelijk aan een vleeshaak opgehangen.
Elke hoes had een 'oormerk' ter hoogte van de zijspiegel. Zo kon de eigenaar zijn auto weer makkelijk terugvinden.

2p ☐ 37 *Bekijk afbeelding 34 en 35.*

Auto's worden soms aangeduid als 'heilige koeien'.
Met de term 'heilige koe' wordt een voorwerp of een bezit aangeduid waar iemand heel veel waarde aan hecht en dat absoluut niet ter discussie gesteld mag worden.
→ Noem één manier waarop in dit kunstwerk de auto met een 'heilige koe' wordt vergeleken.

Bekijk de kunstwerken 'VIP's' en 'Haikoe' (afbeelding 31 tot en met 34).
In beide kunstwerken heeft het kunstenaarscollectief 'Patchwork' zich laten leiden door dezelfde uitgangspunten.

3p ☐ 38 *Bekijk afbeelding 31 en 34.*

→ Waaruit kun je afleiden dat beide kunstwerken door dezelfde kunstenaars zijn bedacht en uitgevoerd?
Geef drie argumenten.

2p ☐ 39 *Bekijk afbeelding 31 en 34.*

'VIP's' gaat over de hofcultuur, 'Haikoe' gaat over auto's en koeien.
→ Noem nog één inhoudelijk verschil tussen beide kunstwerken.